

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านน้ำดิบ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งเน้นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณและกระบวนการบริหารงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนปัญหาการบริหารงบประมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน ครู คศ.1 จำนวน 1 คน ครู คศ.2 จำนวน 1 คน ครู คศ.3 จำนวน 6 คน พนักงานราชการ จำนวน 3 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน โรงเรียนชุมชนบ้านน้ำดิบ อำเภอแม่สะเรียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 รวมทั้งสิ้น จำนวน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลในการวิจัย มีดังนี้

1. แบบบันทึกการสังเกต
2. แบบสัมภาษณ์
3. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

ลักษณะของเครื่องมือ

1. แบบสังเกต เป็นแบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นการสังเกตการณ์ที่ผู้วิจัยได้อาสาเข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นคนหนึ่งในคณะทำงานเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ใช้แบบบันทึกการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อสังเกตพฤติกรรมการทำงานด้านการบริหารงบประมาณของกลุ่มตัวอย่าง รวมถึงข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณ เช่น ระเบียบการเงิน สมุดบัญชีแสดงรายรับ รายจ่าย แผนงานโครงการ และหลักฐานการเบิกจ่ายงบประมาณ โครงการขออนุมัติงบประมาณ รายงานสรุปประจำปี

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยใช้คำถามปลายเปิด แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อให้สามารถยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ โดยระมัดระวังให้ประเด็นคำถามอยู่ในกรอบเนื้อหาของการวิจัย

3. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เป็นแบบบันทึกของผู้วิจัยที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มของกลุ่มตัวอย่างที่มีกฎเกณฑ์เปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบริหารงบประมาณ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการทำงาน

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กระบวนการบริหารงบประมาณ ใช้จ่ายในการบริหารงบประมาณและปัญหาในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ศึกษาเอกสาร หลักการ วิธีการสร้าง และการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

3. ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ทั้งแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยกำหนดรูปแบบ ขอบข่าย และเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และขอบเขตของการวิจัย

4. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบคุณภาพ ความถูกต้อง ความเที่ยงตรง ความเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไข

5. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ แล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อดำเนินการ ตรวจสอบ ความสอดคล้อง และความครอบคลุมของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

5.1 นายบรรเจิด กลิ่นจันทร์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาการบริหารการศึกษา

5.2 นายชาญชิต ทัพพณี ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านแม่สวด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ผู้เชี่ยวชาญในสาขาการบริหารการศึกษา

5.3 นายนิคม สิงห์สูตร ครูปฏิบัติหน้าที่ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ผู้เชี่ยวชาญในด้านการวัดและประเมินผล

6. นำผลที่ได้จากการตรวจสอบ มาปรับปรุงแก้ไข โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

7. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง ที่มีได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของคำถาม ว่าสื่อความหมายได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่

8. ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

9. นำเครื่องมือไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ไปยื่นต่อผู้บริหารโรงเรียนชุมชนบ้านน้ำดิบ เพื่อประสานขอความร่วมมือ เก็บรวบรวมข้อมูล และนัดหมายกำหนดวัน เวลา ในการ จัดเก็บข้อมูล โดยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ควบคู่กับการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับงานงบประมาณของสถานศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การสังเกต

1.1 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตสภาพทั่วไปของโรงเรียน และกระบวนการบริหารงบประมาณของโรงเรียน ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2550 ถึงเดือนกันยายน 2551 โดยสังเกตบรรยากาศในการทำงาน การปฏิบัติหน้าที่ด้านการเงินและพัสดุของแต่ละฝ่าย

2. การสนทนากลุ่ม

ในประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ด้านการวางแผนงบประมาณ ด้านการกำหนดผลผลิต และการคำนวณต้นทุน ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารทรัพย์สิน ด้านการตรวจสอบภายใน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้พูดคุย ได้ตรวจสอบข้อมูลซึ่งกันและกัน ทำให้กลุ่มผู้สนทนาได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ ปัญหาอุปสรรคต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยได้ดำเนินการจัดทำ Focus Group รายละเอียดตามตารางแนบท้ายดังนี้

ตารางที่ 3.2 ตารางเวลาการสนทนากลุ่ม ในปีงบประมาณ 2551

ครั้งที่	วัน เดือนปี	จำนวนผู้เข้าร่วม	ประเด็นที่สนทนา	สถานที่
1	19 มิถุนายน 2551	10 คน	ปัจจัย กระบวนการ ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการบริหารงบประมาณตามมาตรฐานทางการเงิน 7 ด้าน	ห้องประชุมโรงเรียนชุมชนบ้านน้ำดิบ
2	13 กรกฎาคม 2551	5 คน	ปัจจัย กระบวนการ ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการบริหารงบประมาณ	ห้องคอมพิวเตอร์โรงเรียน
3	22 สิงหาคม 2551	8 คน	ปัจจัย กระบวนการ ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการบริหารงบประมาณตามมาตรฐานทางการเงิน 7 ด้าน	ห้องประชุมโรงเรียนชุมชนบ้านน้ำดิบ
4	10 กันยายน 2551	7 คน	แนวทางการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพมาตรฐานทางการเงิน 7 ด้าน	ห้องประชุมโรงเรียนชุมชนบ้านน้ำดิบ

3. การสัมภาษณ์

ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2550 ถึงเดือนกันยายน 2551 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการโดยใช้คำถามปลายเปิดแบบไม่มีโครงสร้างตายตัว เพื่อปรับเปลี่ยนและยืดหยุ่นตามสถานการณ์ การสัมภาษณ์แต่ละครั้ง ผู้วิจัยกระตุ้นให้กลุ่มตัวอย่างพูดคุยกับผู้วิจัยไปเรื่อยๆ โดยผู้วิจัยตั้งคำถามสอดแทรกไปตามกรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยตั้งประเด็นคำถาม

2. การสนทนากลุ่ม

ในประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ด้านการวางแผนงบประมาณ ด้านการกำหนดผลผลิต และการคำนวณต้นทุน ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารทรัพย์สิน ด้านการตรวจสอบภายใน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้พูดคุย ได้ตรวจสอบข้อมูลซึ่งกันและกัน ทำให้กลุ่มผู้สนทนาได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ ปัญหาอุปสรรคต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยได้ดำเนินการจัดทำ Focus Group รายละเอียดตามตารางแนบท้ายดังนี้

ตารางที่ 3.2 ตารางเวลาการสนทนากลุ่ม ในปีงบประมาณ 2551

ครั้งที่	วัน เดือนปี	จำนวนผู้เข้าร่วม	ประเด็นที่สนทนา	สถานที่
1	19 มิถุนายน 2551	10 คน	ปัจจัย กระบวนการ ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการบริหารงบประมาณตามมาตรฐานทางการเงิน 7 ด้าน	ห้องประชุมโรงเรียนชุมชนบ้านน้ำคืบ
2	13 กรกฎาคม 2551	5 คน	ปัจจัย กระบวนการ ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการบริหารงบประมาณ	ห้องคอมพิวเตอร์โรงเรียน
3	22 สิงหาคม 2551	8 คน	ปัจจัย กระบวนการ ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการบริหารงบประมาณตามมาตรฐานทางการเงิน 7 ด้าน	ห้องประชุมโรงเรียนชุมชนบ้านน้ำคืบ
4	10 กันยายน 2551	5 คน	แนวทางการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพมาตรฐานทางการเงิน 7 ด้าน	ห้องประชุมโรงเรียนชุมชนบ้านน้ำคืบ

3. การสัมภาษณ์

ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2550 ถึงเดือนกันยายน 2551 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยใช้คำถามปลายเปิดแบบไม่มีโครงสร้างตายตัว เพื่อปรับเปลี่ยนและยืดหยุ่นตามสถานการณ์ การสัมภาษณ์แต่ละครั้ง ผู้วิจัยกระตุ้นให้กลุ่มตัวอย่างพูดคุยกับผู้วิจัยไปเรื่อยๆ โดยผู้วิจัยตั้งคำถามสอดแทรกไปตามกรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยตั้งประเด็นคำถาม

ที่กว้างก่อน แล้วจึงเจาะคำถามประเด็นย่อยๆ แต่ละคำถาม ผู้วิจัยสามารถยึดหยุ่นตามสถานการณ์
ที่เปลี่ยนแปลง โดยนำเสนอในรูปตารางดังนี้

ตารางที่ 3.3 ตารางเวลาการให้สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในปีงบประมาณ 2551

ที่	ผู้ให้สัมภาษณ์	ตำแหน่ง	วัน เดือนปีที่ให้ สัมภาษณ์	จำนวน ครั้ง	สถานที่
1	นายมนัส จันทร์กฤษกร	ผู้อำนวยการ โรงเรียน	24 พฤศจิกายน 2550 และ 17 กรกฎาคม 2551	2	ห้องพัก ผู้บริหาร โรงเรียน
2	นายเรืองยศ ปันศิริ	รอง ผู้อำนวยการ โรงเรียน	24 พฤศจิกายน 2550 และ 28 สิงหาคม 2551	2	ห้องพักครู
3	นายอัสดง ปิตุรัตน์	ครู คศ. 3	13 กุมภาพันธ์ 2551	1	ห้องพักครู
4	นายสมบูรณ์ คงแก้ว	ครู คศ. 3	25 มีนาคม 2551	1	ห้องพักครู
5	นางอมลวรรณ จำปาทอง	ครู คศ. 3	23 พฤษภาคม 2551	1	ห้องพักครู
6	นางสาวนฤนาท วัฒนวงษ์	ครู คศ. 3	23 พฤษภาคม 2551	1	ห้องพักครู
7	นางพัชรารัตน์ เมืองเจริญ	ครู คศ. 3	24 พฤษภาคม 2551	1	ห้องเรียน ชั้น ป.1
8	นางอัมพร อินทาวงษ์	ครู คศ. 3	28 พฤษภาคม 2551	1	ห้องเรียน ชั้น ป.6
9	นางอุบลรัตน์ ศิริโกคขจร	ครู คศ. 2	3 มิถุนายน 2551	1	ห้องเรียน ชั้นอนุบาล 2
11	นางณอม ศรีใจวงศ์	พนักงาน ราชการ	20 มิถุนายน 2551	1	ห้องพักครู

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ที่	ผู้ให้สัมภาษณ์	ตำแหน่ง	วัน เดือนปีที่ให้สัมภาษณ์	จำนวนครั้ง	สถานที่
12	นายอดิศักดิ์ คงคาใส	พนักงาน ราชการ	25 มิถุนายน 2551	1	ห้องพัสดุ
13	นางพัฒนาภรณ์ บุญสุทธิ	พนักงาน ราชการ	10 กรกฎาคม 2551	1	ห้องพัสดุ
14	นายอินสวร กาวรรณ	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 ค.แม่ขวม อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน	9 สิงหาคม 2551	1	ที่ทำการ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1
15	นายจวน มีชัย	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 13 ค.แม่ขวม อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน	9 สิงหาคม 2551	1	ที่ทำการ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 13
	รวม			17	

ในการบันทึกข้อมูลจากกา สัมภาษณ์และการสังเกตเกี่ยวกับสภาพการทำงาน และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้จดบันทึกข้อมูลทุกครั้งจากการสัมภาษณ์ พุดคุย สังเกต โดยบันทึกอย่างละเอียดตามสภาพที่ปรากฏ แล้วนำมาเขียนในเชิงพรรณนาในภายหลัง ในแต่ละครั้งที่ได้บันทึกข้อมูลแบบบรรยาย ผู้วิจัยอ่านทบทวน เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามประเด็นต่างๆ ที่ผู้วิจัยตั้งไว้

5. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่การจัดทำแผนงบประมาณของโรงเรียน ประจำปีงบประมาณ 2551 ในวันที่ 1 ตุลาคม 2550 ไปจนถึงการดำเนินงานบริหารงบประมาณ ซึ่งสิ้นสุดในวันที่ 30 กันยายน 2551

การตรวจสอบข้อมูลในขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลจากการสังเกตควบคู่กับการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มทุกครั้ง และเมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ได้จัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ เพื่อความสะดวกในการประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นการตีความข้อมูลที่จัดเก็บจากเอกสารหลักฐานที่มี การสังเกต สัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และร่วมกิจกรรมหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษาดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของโรงเรียนชุมชนบ้านน้ำดิบ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตและสัมภาษณ์เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ โครงสร้างบริหาร การมอบหมายบทบาทหน้าที่อำนาจเมื่อผู้วิจัยเข้าไปสังเกต และสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างในแต่ละวัน หลังจากนั้นแยกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ให้ตรงกับประเด็นที่ตั้งไว้ ได้แก่ การวางแผนงบประมาณ การกำหนดผลผลิตและการคำนวณต้นทุน การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน การบริหารทรัพย์สิน การตรวจสอบภายใน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล เนื้อหาของการวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงบประมาณของโรงเรียนชุมชนบ้านน้ำดิบ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลตามประเด็นในกรอบเนื้อหาที่กำหนดไว้ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วมรวมทั้งการสนทนากลุ่ม จากนั้นนำข้อมูลมาบันทึกและจำแนกประเภท หากความเชื่อมโยงข้อมูลให้สอดคล้องกัน เพื่อให้ตอบคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้อย่างสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลตามที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยนำมาแลกเปลี่ยนกับผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นระยะๆ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นจึงนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาเขียนเป็นรายงานการวิจัยเชิงบรรยาย